

HOEFBLAD

e

55 jaargang nr.3 Herfst 2018

Foto Hanny Oerlemans

NATUURVERENIGING

KEN EN GENIET

1958 - 2018

Hoefblad

ALGEMEEN E-MAILADRES: kenengeniet@home.nl

VOORZITTER
Programmavoorbereiding
Krantenberichten

Christ Grootzwagers
Kamilletuin 6
5103 CB Dongen tel.
0162 -312116
voorzitter@kenengeniet.nl

SECRETARIS

Els Scheepers Brabantpark
9 5101 ZA Dongen tel. 06-
48825523
secretaris@kenengeniet.nl

PENNINGMEESTER
Rabobank Dongen IBAN:
NL44 RABO 0111984114
Ledenadministratie

John van Meggelen
Schoolsticht 47 5102
GD Dongen tel.0162
-517996
penningmeester@kenengeniet.nl

Programmavoorbereiding

Fia Grootzwagers
Schoolsticht 47 5102GD
Dongen tel.0162-
517996
vlinder@kenengeniet.nl

BEZORGING HOEFBLAD
Opgave excursies

Marie-José van Gestel
Hubertusstraat 9 5106
NS Dongen-Vaart tel.
06-10120230
mjvangestel.burmanje@home.nl

BESTUURSLID
Afgevaardigde
Bijenvereniging
Ambrosius
Tuingroep

Anton Staps
Dongenseweg 7 5171
NA Kaatsheuvel tel.
0416-273332 mobiel tel.
06-13402220

BESTUURSPRAATJE

Als ik dit zit te typen is het alweer wat koeler, tjonge wat is het heet geweest en droog, ontzettend droog. Beuken laten hun groene blaadjes vallen, eiken hun vruchten, in de vorm van hele kleine eikeltjes, bramen zijn vaak helemaal verdroogd, brandnetels lijken af te sterven en zo kan ik nog wel even door gaan. Zo gek als dit jaar heb ik nog nooit meegemaakt, zo'n lange periode zonder neerslag. Sloten en zelfs vaarten staan helemaal droog, een ramp voor al wat daar in het water leefde, vissen, insecten, maar ook amfibieën hebben het zwaar te verduren en daarmee ook de vogels die hen op het menu hebben staan. Zal me benieuwen wat er nog te eten is voor veel dieren en vogels, zo net voor de trek, om nog maar niet over de winter te spreken, want aanvetten met weinig voedsel, dat wordt een hele klus.

Als ik even terugblik, dan mag ik de prachtige boottocht door de Biesbosch zeker niet vergeten, wat hebben we met zijn allen genoten, maar liefst 96 leden vaarden mee. Iedereen stond keurig op tijd klaar bij de Salamander, zodat de trip naar Drimmelen voorspoedig verliep, daar aangekomen stond het personeel van de Zilvermeeuw ons al op te wachten, zodat het inschepen vlekkeloos verliep. Het weer was geweldig, velen hebben de dag doorgebracht boven op het buitendek en genoten van het geweldige mooie uitzicht. Wat was het heerlijk zo geruisloos door de Biesbosch te varen, de schipper liet ons alle mooie plekjes zien. Fantastisch dat een aantal oprichters hierbij aanwezig waren, want echt iedereen kon deze dag mee genieten, het schip was van alle gemakken voorzien, het was dan ook een zeer geslaagde tocht.

Het volgend evenement is ook alweer achter de rug, als u dit leest, de BBQ, een aantal mensen hebben zich volop ingezet, om van dit gebeuren ook weer een geslaagd feest te maken, een feest waaraan wederom iedereen deel kon nemen, want dat is de rode draad door het jubi-

leumjaar, een feest voor iedereen..De tuinwerkgroep, welke elke maandag van 8.00 uur tot 12.30 uur in de tuin werkt, heeft er alles aangedaan, om ook dit festijn mogelijk te maken. De paden zijn weer gemaaid, ons nieuwe lokaal is geheel opgeschilderd, een tweede vogelkijkhut is geplaatst en ook een nieuwe insectenhoek is gerealiseerd. Deze vrijwilligers verdienen een grote pluim, want naast al het tuinwerk, worden er ook nog eens nestkasten getimmerd, want de handel in vogelhuizen leeft enorm op, een mooie inkomstenbron voor onze verenigingskas.

Dat brengt me op het volgende leuke bericht, dit keer van de penningmeester, deze mocht extra inkomsten ontvangen, hartstikke leuk.

Soms weten we niet eens van wie het geld afkomstig is, zo kregen we een envelop in de brievenbus, met € 60,- daarin, een euro voor elk jaar dat onze vereniging bestaat, daarnaast hebben we enkele donaties ontvangen, een donatie, om onze maaibalk te vervangen en zo nog een paar bedragen. De schenkers wilden er verder geen bekendheid aan geven, iets wat wij enorm waarderen, toch willen we deze gulle gevers, langs deze weg bedanken, we stellen het bijzonder op prijs en zullen deze gelden goed besteden, zo is de maaibalk al vervangen.. Tja , dit is alweer het laatste verenigingsblad van ons mooie jubileumjaar, wat gaat de tijd toch snel, zo zit je plannen te bedenken en zo is het weer voorbij, nog één ding staat er te gebeuren, namelijk de afsluiting van het jaar, met de traditionele kerstviering, ook daar gaan we iets speciaals van maken, wat dat blijft nog even een verrassing.

BOOTTOCHT 26-05-2018

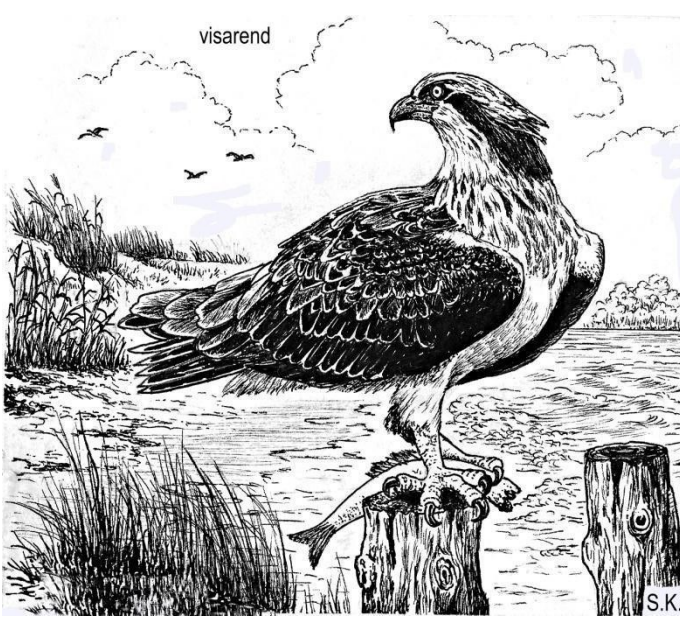
We gingen met de fluisterboot, de [Zilvermeeuw 8](#), naar de Biesbosch, een jubileumboottocht. We waren met 96 leden, toen we ingescheept waren, gingen wij als nieuwe leden, Theresia en ondergetekende Wil, kennis maken met enkele gasten, een paar dames uit Dongen, deze waren samen uit met Ken en Geniet. De dames Lenie, Nettie en Annie zijn in de jeugdige leeftijd van 80 jaar, één van hen was jarig en de gezelligheid met hen was erg leuk. Christ Grootzwagers heette iedereen welkom en wenste ons een leuke

Biesbosch

dag toe. Christ maakte voor Theresia en mij de verrekijkers aan de halsters vast en heeft ook geholpen bij het instellen van onze nieuwe verrekijkers. Nog bedankt Christ. De boot stopte op verschillende plaatsen, om de natuur beter te kunnen

bezichtigen. De Biesbosch heeft een soort eb en vloed werking. Langs de oever stonden enkele reigers te vissen, met goed resultaat. Er zijn indertijd ook bevers uitgezet in de Biesbosch, al kregen we deze helaas niet te zien. Heel veel struiken stonden in bloei, maar ook de lelies, wilgen en andere soorten, de natuur was er prachtig. Dan gaan we stil liggen, om te genieten van de Beverlunch, uit de bodem kwam het buffet omhoog, een schitterend gezicht. De lunch was erg goed en lekker, na het eten gingen we weer varen. Christ waarschuwde ons, om uit te kijken naar de visarend, die op een stroommast zijn nest had gebouwd. Zelf zat de [visarend](#) op een kale

elektriciteitsmast, dit was
erg mooi om te zien.

Toen kwamen de verhalen los over Ken en Geniet. De drie dames, Lenie, Nettie en Annie, maar ook ikzelf en Theresia pakten een borrel en dronken op de verjaardag van één van de dames, die haar verjaardag aan het vieren was.

We zagen ook veel nesten van knobbelzwanen, met jongen tussen het riet aan de oevers. Ook veel vogels in de bomen zagen we, met onze nieuwe verrekijkers, erg mooi.

We stopten ook bij verschillende strandjes, op afstand zagen we ook de Moerdijkbrug liggen. De Biesbosch heeft ook veel schade geleden, heel veel bomen zijn door stormen omgewaaid en er is veel schade aan de oevers. We vaarden door de Noordwaard, het Overdiep en over de rivier de Waal.

De Zilvermeeuw 8 keerde terug naar Drimmelen, na een vaart van 5 uur.

Het was heel gezellig, met leuke contacten, we kijken terug naar een geslaagde dag, iedereen had genoten Veel dank aan het bestuur.

Theresia en Wil, Lenie, Nettie en Annie.

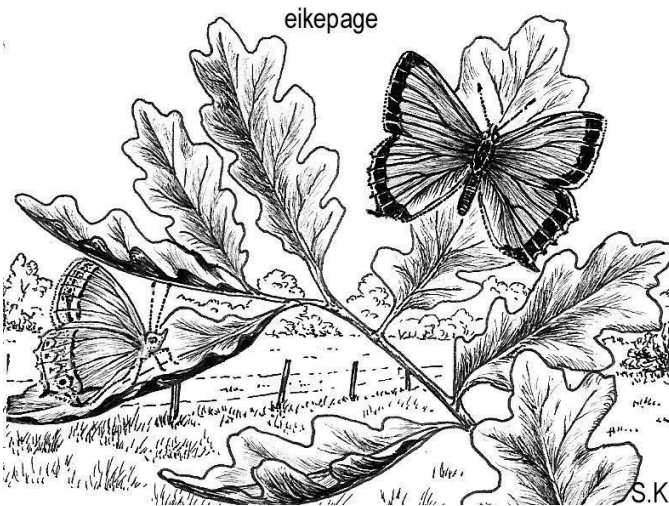
HEERLIJK WANDELEN LANGS HET MERKSKE

Op zondag 10 juni stond weer een wandeling op het programma en in dit geval naar het natuurgebied het [Merkske](#) bij Castelré, waar Jos van Dongen ons de weg wees door deze werkelijk prachtige omgeving. Het Merkske is een grensoverschrijdend beekdallandschap, gelegen tus-sen het Nederlandse Baarle-Nassau en het Vlaamse Hoogstraten. Je wandelt hier letterlijk op de grens van Nederland en België. En als je van authentieke, kronkelende, stille beekjes houdt ben je hier aan het juiste adres. Bij het Merkske hebben ze de natuur zijn gang laten gaan. Het is nooit gekanaliseerd en kronkelt hier nog prachtig door het land-schap. Zo komt het dat het Merkske zijn 19e eeuwse karakter behou-den heeft. Een karakter met houtsingels, bramenwalletjes, donkere elzen, natte bloemrijke graslanden en een mozaïek van heidevelden. De vele zandpaden bieden een rijke variatie aan plant- en diersoorten en maken het natuurgebied een paradijs voor de wandelaar en natuur-liefhebber. De vallei van het Merkske herbergt topnatuur. In 2015 heb-ben ze al ruim 1.200 verschillende dier- en plantensoorten waargeno-men in het natuurgebied het Merkske en dat geeft al aan dat dit een uniek stukje natuur is in onze mooie Brabant en deels ook België. Het gebied is 5.980 hectare groot waarvan ruim 1.100 hectare in beheer is bij Staatsbosbeheer en haar Belgische partner, het Agentschap voor

Natuur en Bos. Onder natuurgebied 't Merkske vallen diverse deelgebieden, zoals Withagen, Hoekbeemden, Vogelenzang, Castelreesche Heide, etc.

Jos nam ons mee naar de wandelroute Halsche Beemden. Vanuit het startpunt op de Hoogstratensebaan liepen we over een weiland en vervolgens via een bosrand naar het beekje Merkske. Vanaf het begin van de wandeling zagen we een grote verscheidenheid aan insecten en natuurdiversiteit. Ik zou zeggen, voor ieder wat wils. Dat begon al bij het roggeveld naast het weiland, met daarin korenbloemen, klaprozen en echte kamille. Vervolgens zagen we de sleedoorn met groene nog niet rijpe besjes, waar jenever van te maken is als ze rijp zijn. In het weiland zagen we vele bruine zandoogjes fladderen en op het einde zagen we tientallen pasgeboren bruine kikkers achter elkaar zich een weg naar het water zoeken. Op de bospaden kwamen we diverse kevers tegen waaronder de meikever, het rozenkevertje, het populierenhaantje, maar ook soorten waarvan ik nog nooit gehoord had. Gelukkig hadden we een insectenkenner bij en die kon ons feilloos vertellen welke insecten we zagen, waardoor de wandeling nog interessanter werd. In het bos was het af en toe zelfs jungle achtig te noemen met dichtbegroeide paden, bruggetjes en opstapjes die ons over prikkeldraad heen lieten gaan. We kwamen hierbij vlinders tegen als het bont zandoogje, de atalanta, de eikenpage, de rupsen van de dagpauwoog

en ook nog redelijk zeldzame soorten tegen als de bedrieglijk op een wesp gelijkende horzenvlinder (waarvan de rupsen zich blijkbaar door de stammen van populieren boren) en ook enkele weidebeekjuffers die zich dartelend

over het

water van het
Merkske begaven.

Jos vertelde dat hier zowel de weidebeekjuffer (mannetje met donkere glanzende vlek in de vleugel) als de bosbeekjuffer (mannetje helemaal donkerglanzend) voorkomen wat bijzonder is. De larven van beide soorten leven in het water en stellen hoge eisen aan de kwaliteit van het water qua zuiverheid, wat bij het Merkske zeker het geval is. We kwamen ook nog libellen als de platbuik en het watersnuffeltje tegen.

Ik als vogelliefhebber hoorde ondertussen prachtig gezang van zangvogels als de fitis, tjiftjaf, roodborstje, zwartkop en specht. Helaas waren de bomen te dicht begroeid, waardoor ik geen vogels kon ontdekken. Maar dit gemis werd volledig gecompenseerd door de vele insecten en prachtige natuur die dit gebied heeft. Tijdens het wandelen zijn we regelmatig gestopt, zodat Jos ons wat kon uitleggen over alweer een nieuwe plant of insect. Tevens konden we dan even mooie foto's schieten. Na paar uurtjes wandelen kwamen we weer aan op het start -

punt, waarna we met zijn allen even gezellig een drankje gingen doen bij café In Holland wat precies op de grens van Nederland en België ligt. Hier konden we onze ervaringen delen en kwamen we tot de conclusie dat Jos niet overdreven had door te zeggen dat de route van Halsche Beemden een van de mooiste wandelingen is in Brabant. De vallei van het Merkske biedt natuurliefhebbers grenzeloos genot en was voor ons een heel mooi cadeautje op de zondagochtend. Zijn we niet voor niets zo vroeg opgestaan.

Wil je op een heerlijke plek rustig wandelen en je weer even in 19^e eeuw wanen, dan is het Merkske een aanrader!

Roland Commandeur

Het is zaterdagmorgen 05.15 uur als de wekker afloopt. Wassen, aankleden, boterhammetje voor tijdens de koffiepauze klaarmaken, rugzak controleren of ik alles bij heb en op naar de Salamander waar de rest van de vogelwerkgroep zich verzameld heeft voor een excursie naar natuurgebied de [Groene Jonker](#) bij Schoonhoven.

We zijn vandaag door allerlei omstandigheden met maar een kleine groep van acht personen. Na een autotocht van ruim een uur komen we aan bij parkeerplaats de Roerdomp vanwaar we de tocht gaan maken.

De Groene Jonker is een bijzonder natuurgebied: je komt compleet tot rust tussen de ruisende rietkragen. Wandelend over de paden zitten de vogels in het riet, dobberen ze op de plas of vliegen ze in de lucht. Elk jaargetijde zijn hier grote aantallen vogels te bewonderen. In het voorjaar en de zomer zit het hier vol met kleine rietvogels zoals de kleine karekiet, blauwborst, rietzanger of rietgors. Ze zitten hier vrolijk in het riet te zingen. Het geluid van één rietvogel is niet te missen: de snor-rende zang van de snor.

In de hoogtijdagen kun je in de Groene Jonker wel 100 verschillende vogelsoorten tegenkomen. Wat maakt dit natuurgebied toch zo ontzettend aantrekkelijk voor deze vogels? Ten eerste vind je hier een afwisseling aan water, riet en graslanden. Voor ieder wat wils! Het tweede pluspunt is dat de Groene Jonker vlak bij het moerasgebied de Nieuwkoopse Plas-

sen ligt. Vogels die in de Nieuwkoopse

Plassen broeden, zoals de lepeelaar, komen naar de Groene Jonker om voedsel te zoeken.

Handig, zo'n restaurant naast de deur!

De wandelroute is ongeveer 3,3 kilometer lang en loopt over een onverhard wandelpad. De gemiddelde snel-

heid van een vogelaar is ongeveer 1 km/h dus we zijn wel een uurtje of vier onderweg.

Toen we aankwamen op het parkeerterrein hoorden we al diverse vogels zingen, een rietzanger was de eerste.....en tevens de laatste riet -

zanger want deze hebben we niet meer gehoord of gezien vandaag. De boerenzwaluwen waren zeer actief en vlogen af en aan, ook het geluid van de kleine karekiet hoorden we volop maar verscholen onder in het riet liet hij zich nog niet zien. Wel schitterend in beeld kregen we de blauwborst die vanuit het riet bo-ven in een boom zijn ken-

merkend geluid liet horen.

Diverse vogelsoorten vlogen voorbij zoals, wilde eend, scholekster, Kievit en een visdiefje. In de struiken hoorden we een vogelgeluid die we in eerste instantie niet thuis konden brengen maar na een paar geluiden op de telefoon afgeluisterd te hebben kwamen we toch op tuinfluit, al had dit exemplaar er wel een ander deuntje bij. In de verschillende kreekjes die we voorbij liepen waren vooral de meerkoeten in de meerderheid met hun al bijna volwassen jongen. Regelmatig zagen we blauwborsten in de toppen van het riet hun lied ten gehore brengen maar ook de rietgorzen lieten zich goed horen en zien. Terwijl we stonden te kijken naar een aantal juveniele blauwborsten schoot er een haas door de kijker die slootje aan het springen was en stond een blauwe reiger rustig in het riet. Toen we weer verder liepen hadden we ook nog zicht op een fitis, kokmeeuw, bergeend, nijlgans met jongen, waterhoen en vloog een aalscholver voorbij. Intussen hadden we zicht op een grote plas (4) en hier zagen we

zoveel soorten

dat we er maar de tijd voor genomen hebben om het eens goed te bekijken. Grutto's, tureluurs, krakeenden, Kieviten, wilde eenden, kleine pleviertjes, kemphanen, kluten, kolganzen, brandganzen, grote Canadese ganzen en lepelaars. Hier hebben we een poosje vertoeft want het was veel wat we hier zagen en elke keer vloog er weer iets voorbij en ging op de eilandjes zitten zodat wij ze konden determineren. Ook hoorden we nog de koekoek en een fazant en zagen we nog huismus,

een groep spreeuwen en een witte kwikstaart.

Verder wandelend door de rietkragen zagen we regelmatig vogels omhoog komen uit het riet en verderop weer de rietkraag induiken, het waren

meestal rietgor-

zen, kleine karekieten en blauwborsten. Wanneer we weer uitkeken op een groot wateroppervlak zagen we wederom vele meerkoeten met jongen maar ook kuifeenden, wintertalingen, slobbeenden, futen en grauwe ganzen met jongen. Toen we een keer omhoog keken zagen we een roofvogel aankomen, we gingen ervan uit dat het ditmaal een bruine kiekendief was.

Het werd tijd voor een bakske. We waren net een bank voorbij gelopen toen we verderop een betere plaats zagen maar die was wel aan de andere kant van het water, wat later bleek, dus vleiden we ons maar op de grond tussen de rietkragen. Op ons gemak hadden we van ons bakske koffie en een boterhammetje genoten tussen de zingende vogeltjes.

Na de koffiepauze kwamen we weer overeind om onze tocht voort te zetten. Omdat je tijdens een vogelexcursie meestal veel omhoog kijkt moet je ook af en toe eens omlaag kijken waar je loopt. Terwijl we een keer omlaag keken zagen we op de grond een dode mol liggen. Omdat het een gaaf exemplaar was compleet met alle pootjes en een staartje vond Ton het de moeite waard om het mee te nemen voor educatieve doeleinden, dus wat plastic zakjes tevoorschijn getoverd en mooi verpakt mee in de rugzak.

Op diverse plaatsen staan banken in het gebied en als je daar op gaat staan heb je een mooi uitzicht op het water en de daarop verblijvende vogels. Hier zagen we een honderdtal grauwe ganzen met hun jongen uit het droge gedeelte rennen en vlug het water in alsof ze ergens voor gewaarschuwd waren. Wat zagen we hier nog meer.....lepelaars, smienten, dodaars, een tachtig rondvliegende aalscholvers, houtduif en een biddende torenvalk. Een oplettende Ton zag een broedende kleine plevier op zijn nest en dan moet je goede ogen hebben om dat te constateren. Ellie wou er een foto van maken maar had last van de wind en geen statief bij dus heeft Leo zich maar opgeofferd en als statief gediend, handig zo'n lopend statief.

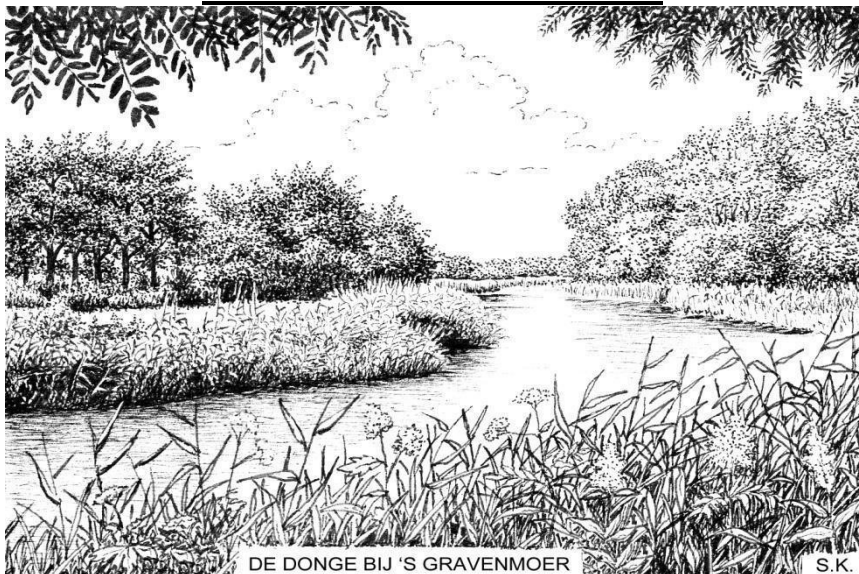
We vervolgden onze tocht en de gedurende de gehele tocht hadden we vele riet - en watervogels gezien.

Tegen half twaalf zijn we weer terug bij het parkeerterrein waar we nog een tweetal kneuen zagen.

Meestal na afloop van een tocht sluiten we deze af met een kop koffie met wat lekkers en ditmaal was dat bij Restaurant Tijsterman in Nieuwkoop bij het bezoekerscentrum van Natuurmonumenten. Na de koffie met appelgebak hebben we nog even het bezoekerscentrum bezocht, wat een mooie uitleg liet zien wat er speelt in de Nieuwkoopse plassen compleet met aquaria over het onderwaterleven met alle hier voorkomende vissen. Het werd tijd om de excursie af te sluiten en huiswaarts te keren, dus de auto in en nog ruim een uurtje rijden om rond twee uur weer in Dongen te zijn. Het was weer leuk, mooi weer en veel gezien en met zo'n 44 vogelsoorten, een haas en een mol. Eenie-der weer bedankt voor zijn inbreng en tot een volgend keer.

Leo Reijnierse, coördinator VWG Ken en Geniet.

NAAR DE BRON VAN DE DONGE

1. Een kleine 50 jaar geleden hebben enkele Ken en Genieters de [Bron van de Donge](#) proberen te ontdekken. Dat viel tegen, want op een gegeven moment komt men bij splitsingen van verschillende waterlopen. En wat is dan de Donge? Ik weet het niet.

Wat is wel weet, toen ik op school zat was de Donge de snelst stromende rivier van Nederland, nu nog? Ik weet het niet. Als jullie dit boekje krijgen, dan ben ik 85 jaar. Dan hoeft ik dit niet meer te weten. Ja, de Donge die komt eerst in natuurgebied de Hoevens ons land binnen. Daar is tevens een natuurbegraafplaats, en daar is de Donge nog maar 1 meter breed. Dan gaat hij naar de Regte Heide, en daar is de waterstroom niet breder. Zo gaat hij richting Tilburg, door de Reeshof richting Dongen, aangekomen in het Broek. Weer verschillende

sloten erbij, als hij onder het kanaal door gaat. Daar ontmoet hij de Bermsloot, die heeft weer verschillende sloten tot de Witsie tuinders toe, die al het water wat te veel is hier op afvoerden. Het zal

ongeveer 80

jaar geleden zijn, toen hebben daar veel kinderen zwemmen geleerd in de Bermsloot. De groteren die leerden zwemmen in het Broek bij de boompjes, ongeveer 1km richting Tilburg. De Donge was toen heel schoon en had helder water. 80 jaar geleden waren er geen zwembroeken, het was oorlogstijd, maar bij de bakker hadden ze toen van die bloemzakken van 25kg en op die zakjes stond "bruin brood" gedrukt, daar was wel een broek van te maken. Alleen als je in het water sprong, dan was het net een ballon. En grapjassen hadden daar op gezet: "hier bakt men bruin brood". Dat was toen humor!!!

Maar als ik me goed herinner hebben wij ook wel eens geprobeerd een bron van een riviertje te ontdekken, dat was in de Hoge Venen in Bel-gië, de Ardennen. Een groot gebied bestaat uit veen en moeras. Daar komt al honderden jaren water omhoog. Het is daar hoog, de hoogste berg van België is 675m. en daar ontstaan verschillende mooie rivier-tjes en niet de minste. Om enkele te noemen: Roer, Vesder, Gileppe en Helle. Maar niet

te vergeten de Spa bronwater, heel beroemd. En de mooie stuwmeren. Zelf hebben wij geprobeerd om de bron van de Moezel te ontdekken, maar ook dat is hetzelfde. Op het laatst verschil-lende stroompjes en heel drassig met kleine bronnetjes en klauteren. Ik moet zeggen, dat wij als vereniging altijd water hebben gezocht. Ik denk hierbij aan wandelingen: Gorp en Rovert met riviertje de Ley, de Baest met Kleine en Grote Beerze, Hondsdonk met de Chaamse Beek, de Utrecht met de Reuzel. Er zijn er veel meer en altijd mooi, toch zeker op het juiste moment van het jaar, prachtig!

Bertus Koreman

VOGELPRAATJE

Hierbij weer een vogelpraatje. Dit keer neem ik jullie mee naar de Moezel (Mosel) in Duitsland. Afgelopen voorjaar toen alles begon te groeien en bloeien was ik met mijn partner een lang weekend in Treis-Karden. Een typisch moezeldorpje in de buurt van Cochem, wat bij de meeste van ons wel bekend is. Treis is dorp aan linkerkant van de Moezel en Karden een dorp aan de andere kant van de Moezel. De belangrijkste bezienswaardigheid in het dorp Karden is de met drie torens getooide [kloosterkerk St.Kastor](#), genoemd naar de Heilige Kas-tor. Al van verre springt de kerk in het oog. Het reusachtige witte ge-bouw steekt scherp af tegen het groen van de omliggende wijngaar-den. In en rond beide stadjes kan je prachtige wandelingen maken. Overal zie je wijnranken. Het is ook heerlijk langs de Moezel te fietsen naar nabijgelegen plaatsen als Cochem, Klotten, Muden of Moselkern. Op de Moezel zelf kun je bootje varen of kanoën. En daarna is het tijd

om lekker te gaan eten (friet met schnitzel natuurlijk) of om te gaan genieten van een lekker glaasje Moezelwijn.

Op onze eerste verkenning van het dorp kwam ik in het gras langs de oever van de Moezel de nijlgans (egyptian goose) tegen. Deze afrikaanse soort is ook al sinds het einde van de jaren 1960 in Nederland als Duitsland een gewone verschijning geworden. Deze siervogels wisten zich net als in andere West-Europese landen goed te handhaven. Inmiddels is de nijlgans niet meer weg te slaan uit Nederlandse natuur- en weidegebieden en sinds de jaren negentig stegen de aantallen enorm. Dit heeft o.a. te maken met het lange broedseizoen en meerdere broedsels per jaar.

Nijlganzen zijn te herkennen aan de grijsbruine kleur met roodbruine bovendelen. Op de borst zit een donkere vlek en de kop en hals zijn lichter, met een opvallende donkere vlek rondom het oog. De vleugels zijn zwart met een groenglanzende spiegel en een groot wit vlak. Roze, lange poten. Jonge nijlgansen zijn lichter van kleur en hebben geen vlekken rond oog en op de borst.

Ze komen veelal voor in de buurt van water, in weidegebieden, bij meren, maar ook bij meertjes in parken. Ze rusten en ruien op open water. Ze broeden ook nabij water, maar kunnen soms ook in het bos broeden in oude nesten van roofvo-

gels. Nijlganzen foerageren op graslanden waar ze gras en kruiden eten. Daarnaast eten ze ook wel oogstresten (veelal mais) op of waterplanten, zoals fonteinkruiden.

We hebben tijdens het weekend diverse prachtige wandelingen in de heuvels gemaakt. Soms lopend tussen de steile wijnranken en dan weer in woeste natuur met kabbelende beekjes. De wandeling naar Burg Eltz is een enorme aanrader, maar wel voor geoefende wandelaars, want je gaat over steile, smalle en soms gladde bergpaadjes. Op bepaalde gedeeltes zijn kabels gespannen om jezelf makkelijker naar boven te krijgen. Uiteraard is Burg Eltz ook via gemakkelijkere paden te bereiken. Dit staat overigens met bewegwijzering perfect aangegeven.

Op maandag zijn we nog een laatste wandeling gaan doen op advies van de verhuurder van ons appartement. Hierbij ging je midden in het dorp Treis midden in een wijnveld de heuvel omhoog en kwam langs diverse kleine kapelletjes met daarin de kruistocht afgebeeld, om uiteindelijk bovenaan de heuvel in een kapel te komen waar je een kaars-je kan opsteken. Op het pad naar beneden namen we een verkeerde afslag en achteraf tot groot genoegen van mij, want hierbij kreeg ik een prachtig zangvogeltje in beeld. Hierbij bleek maar weer eens dat je je camera altijd in de aanslag moet hebben. Ik zoemde in en zag een werkelijk prachtig vogeltje. Yesss, wat mooi, maar welke vogel is het nu. Thuisgekomen meteen aan het zoeken gegaan en het bleek de Grijsze Gors te zijn.

De Grijze Gors is een in Noord-Afrika, Zuid-Europa en Azië voorkomend lid van de gorzenfamilie. De Grijze Gors broedt in berggebieden in het zuidelijke deel van Europa. Als ik het internet mag geloven is hij in Nederland nog niet gesignaleerd. Echter in de warme heuvels (mediterraans) van de Moezel kan hij wel aarden en zodoende op enkele plaatsen langs de Moezel wel te bewonderen.

De Grijze Gors heeft een lichtgrijze kop met zwarte strepen en een oranje borst. Het markante koppatroon, de grijze keel en borst, contrasterend met de roestbruine buik, de opvallend gestreepte rug

en

natuurlijk de

melodieuze zang (beetje op een Heggenmus lijkend), maken dit tot een juweeltje. Wat een geluk dat we het verkeerde heuvelpad naar beneden hadden genomen. Mijn dag kon niet meer stuk en een geweldige afsluiting van een heerlijk weekend.

Roland Commandeur **OPEN TUINDAG 30-06-2018**

Weken voor dit festijn waren de voorbereidingen al begonnen, eigenlijk deden de tuinmannen gewoon het werk wat ze altijd doen. Het onderhoud van de tuin vindt elke maandag plaats, met een enthousiaste groep vrijwilligers, onder leiding van Ad Leggangers, welke op zijn beurt weer bijgestuurd wordt door zijn vrouw Lenie. Kortom er wordt gewerkt met een gezellige ploeg, iedereen doet waar hij of zij goed in is. De één sjouwt met zand, de ander schildert, maait, of ruimt de rommel van een ander. Maar allemaal met hetzelfde doel,

de tuin er op zijn best uit laten zien. Als tuinmannen hebben we een druk jaar achter

de rug, de plaatsing van ons nieuwe lokaal en de aankleding daaromheen, het is allemaal niet niks. Telkens maar weer komen er nieuwe ideeën boven drijven, zo kwam er een soort veranda aan het Nest, werd er geschonken hout omgevormd tot een tweede vogelkijkhut, werd er een insectenhotel verplaatst en opnieuw ingericht enz. enz. Dit alles hebben de bezoekers van de open tuindag kunnen bewonderen, de hele dag is er belangstelling geweest. Erg leuk voor de bezoekers, maar natuurlijk ook voor de tuinploeg.

Ambrosius was ook aanwezig en had een tent ingericht, om de bezoekers te voorzien van de nodige informatie over het imkeren en ook deze mensen hebben volop aanloop gehad.

Kortom het was weer een geslaagde dag, mensen hebben genoten en vaak hoorde je zeggen, wat hebben jullie een mooi gebiedje en misschien kunnen we op ons eigen terrein ook eens een houtwal aanleggen, of een takkenwal, wat dat betreft hebben we als Ken en Geniet weer een mooi voorbeeld gegeven.

VRAGENUURTJE ZO TROTS ALS EEN PAUW

Wie: Roland Commandeur

Leeftijd: 52

Woonplaats: Dongen

Hobby's: Hardlopen, tennis, wandelen, vogels, natuur, fotografie

1. Wat maakt jou trots als een pauw? Als ik een (bewegende) vo-gel haarscherp op de foto kan krijgen.
2. Waar wordt jij blij/vrolijk van? Van het voorjaar als de natuur zich weer begint te ontspruiten, planten gaan bloeien, vogels weer volop fluiten en het zonnetje weer begint te schijnen
3. Wat eet je het liefst? Spareribs
4. Waar heb je een hekel aan? Mensen die niet authentiek zijn én mensen die slordig met de natuur en haar omgeving omgaan.
5. Wat betekent de natuur voor jou? Heel veel, we zijn er van afhankelijk, maar het geeft je ook energie als je erop let hoe mooi de natuur eigenlijk is.
6. Hoe beleef jij de natuur het liefst? Samen met mijn vriendin hiken in de natuur en tussendoor prachtige foto's maken van de-zie natuur.
7. Welke beleving vergeet je nooit meer? Na een lange dag hiken met warm weer boven vermoeid en bezweet bij een berghut aankomen en dan daar een ijskoud biertje kunnen drinken en genieten van het prachtige uitzicht over het dal en haar omge-ving.
8. Wat interesseert jou het meest in de natuur? Vogels in de wilde natuur.
9. Waar heb jij de meeste kennis van op natuurgebied? Dat zijn vogels, maar ik voel me zelf nog een beginnend vogelaar.

10. Waar zou jij graag wat meer over weten? Uiteraard over vogels, maar ook de grote diversiteit aan prachtige vlinders trekt mijn aandacht laatste jaar.
11. Wat zou je graag zien bij Ken en Geniet? Dat meer mensen hun verhalen en kennis delen over de natuur en fotografie. Welke mooie wandelingen hebben ze gedaan? Welke vogels, insecten, vlinders en planten troffen ze aan. Welke simpele initiatieven hebben ze voor de bescherming van de natuur genomen.
12. Op welke manier draag jij wat bij aan de natuur? Om te beginnen heb ik een vogel, vlinder en insectvriendelijke tuin met veel beplanting. En verder probeer ik met mijn instagram account met vogel, vlinder en natuurfoto's mensen enthousiast te krijgen voor de natuur.

RABOBANK CLUBKASACTIE

Stemmen op onze vereniging tijdens de Rabobank Clubkas Campagne?

Check of je lid bent van Rabobank Tilburg en omstreken via Rabo Internetbankieren bij 'Mijn gegevens' #RaboClubkas Nog geen lid? Vraag lidmaatschap aan via www.rabobank.nl/tilburg 'De voordelen van het lidmaatschap' en stem tijdens de #RaboClubkas

Als Natuurvereniging Ken en Geniet doen we mee, om natuurlijk wat geld binnen te halen voor gereedschap in onze natuurtuin. Elke stem is geld waard en stemmen kost niets, dus doe mee en stem op Ken en Geniet.

Stemmen kunt u in de periode van 2 t/m 14 oktober, zie ook verdere berichtgeving in de diverse media en als u lid bent van de Rabobank krijgt u over deze clubkasactie persoonlijk een bericht.

Ter nagedachtenis aan mijn

Piet Laurijsen

29-03-1936 t 28-05-2018

Piet is geboren op 29 maart 1936 als vijfde kind uit een gezin van zes kinderen. Zijn jeugd heeft hij doorgebracht in de Kerkstraat.

In 1967 is Piet met Ria getrouwd en verhuisden ze enkele jaren later van een bovenwoning in de Rijensestraatweg naar een hoekwoning in de Frans Halsstraat. Hier werden Ingrid en Joost geboren en samen vormden ze een fijn gezin. Enkele jaren nadat de kinderen het huis uit waren, volgde de verhuizing naar het Europaplein. Nu er meer vrije tijd was, werden er vele wandelingen, fietstochten en reisesjes ondernomen. Hier werd enorm van genoten.

Piet was een harde werker. Eerst als timmerman bij Ad van der Steen in Rijen en daarna als postbode in Dongen. Hij was een echt ochtendmens en hield van wandelen, fietsen en van buiten zijn, dus dit werk was op zijn lijf geschreven. Het hoogtepunt van zijn werkzame leven was toch wel het afscheid dat hij heeft gekregen bij de post. Ondanks dat hij niet graag in de belangstelling stond, genoot hij volop van de aandacht en waardering die hij van iedereen ontving, inclusief de t.v.-reportage die van zijn laatste werkdag gemaakt werd.

Zijn vrije tijd werd al snel opgevuld met de geboorte van zijn eerste kleinkind Mitchell. Daarna volgden nog drie kleinkinderen: Aileen, Jelle en Luuk. Piet was een trotse opa en probeerde zoveel mogelijk betrokken te zijn bij hun doen en laten.

Piet kreeg van lieverlee meer problemen met zijn gezondheid. In 2001 heeft hij een eerste hersenbloeding gekregen. In de jaren die volgden heeft hij nog verschillende kleine bloedinkjes gehad, zoals later op MRI-scans te zien was. Zijn gezichtsvermogen, oriëntatie en gehoor werden steeds minder, met als gevolg dat hij niet meer mocht fietsen of alleen kon gaan wandelen. Dit was voor hem moeilijk te accepteren.

Na zijn ziekenhuisopname in december 2014 ging het bergafwaarts met zijn gezondheid. Vanaf deze tijd heeft Ria 24 uur per dag met liefde voor hem gezorgd, totdat het echt niet meer ging. Piet is op 21 februari 2017 opgenomen in het woonzorgcomplex Kloosterpad in Dongen. Daar is hij tot het laatste moment met veel liefde en aandacht verzorgd.

Wij bedanken u voor uw belangstelling en medeleven, met in het bijzonder 't verzorgend personeel van het Kloosterpad voor hun liefdevolle zorg voor Piet.

Ria Laurijsen-Loonen Kinderen en kleinkinderen

PROGRAMMA

De parkeerplaats van sporthal de Salamander, Belgiëlaan 2 is het vertrekpunt voor alle tochten, u dient zelf naar deze plaats te komen.

Zaterdag 1 september: Deze dag maken we weer een dagfietstocht, waarbij we hopelijk weer kunnen genieten van onze mooie Brabantse natuur. De fietsgroep zoekt telkens de mooiste uitstapjes uit, bijna geheel over prima fietspaden, dus laat u niet weerhouden en fiets eens een keer mee. Voor onderweg neemt u deze keer uw eigen lunchpakket mee en wat te drinken.

Vertrek 9.30 uur, opgeven voor dinsdag 28 augustus 19.00 uur.

Zondag 16 september: Autotocht van een halve dag naar [Huis ter Heide bij de Moer](#), een prachtig gebied, met vele vennen, bosweiden, bos enz. een mooi afwisselend gebied. Beppie Verhage is de gids van deze tocht en zal u veel wetenswaardigs weten te vertellen, wie weet komt u oog in oog met de machtige Schotse Hooglanders te staan, ziet u een ree of bijzondere vogels en vlinders.

Vertrek 8.00 uur, opgeven voor dinsdag 11 september 19.00 uur.

Zondag 30 september: Autotocht van een halve dag naar Vrachelen bij Oosterhout, Het gebied bestaat overwegend uit naaldbos met hier en daar resten heide- en stuifzandgebied. Alleen het oostelijk deel heeft zijn oorspronkelijk reliëf goed bewaard. Daar is ook meer gemengd bos te vinden en is eikenstruweel aanwezig. Dit is vroeger door boeren aangeplant om het stuifzand te beteugelen en ten behoeve van geriefhout. Gidsen zijn Jan Jansen en Ton Kops, ieder zal zijn eigen verhaal vertellen. Vertrek 8.00 uur, opgeven voor dinsdag 25 september 19.00 uur.

Zondag 14 oktober: Autotocht van een halve dag naar Boswachterij Dorst, Toon Thielen neemt u mee voor een prachtige wandeling door

dit afwisselende gebied, het is half oktober en de eerste paddenstoelen zullen al zeker gezien worden. Verder wordt er uitgekeken naar vogels, planten, insecten, Toon zal erover weten te vertellen. Vertrek 8.00 uur, opgeven voor dinsdag 9 oktober 19.00 uur

Woensdag 17 oktober: De eerste filmavond staat alweer op het programma, Christ Grootzwagers zal ons meenemen naar [Zwitserland](#). Daar bezocht Christ samen met Hanny Wallis, met zijn prachtige bergen, dalen en passen. In 3 weken tijd is er enorm veel waargenomen, vlinders, Alpenbloemen, dieren en vogels, maar ook de mooiste landschappen, afijn u moet het zelf maar eens komen bekijken, in de Cammeleur, aanvang 20.00 uur, in zaal 2 op de benedenverdieping.

Zaterdag 20 oktober: Autotocht van een hele dag, de zogenaamde trekvogeltocht, deze gaat naar de omgeving van Schouwen Duiveland, hier komen vele vogels langs op hun tocht naar het warme zuiden. Zeeland is de provincie om trekvogels waar te nemen, deze vogels vliegen graag langs de kustlijn en fourageren in de polders en langs de waterkant. Ook nu zal er genoeg waar te nemen zijn, althans dat hopen we. De gids deze dag is niemand minder dan Leo Reijnierse, de werkgroep leider, welke haast heel het jaar bezig is met vogels. Vertrek is om 8.00 uur, opgeven voor dinsdag 16 oktober.

Zondag 11 november: Een autotocht van een halve dag naar het Mastbos bij Breda, deze keer weer onder leiding van Jos van Dongen. Het is het bekendste bos bij Breda en is landelijk bekend. Het dankt zijn naam aan de vele grove dennen die vroeger 'mastbomen' werden genoemd. Er werden onder andere scheepsmasten van gemaakt. Natuurlijk zal er nog veel meer te zien zijn als mastbomen, daar kunt u van op aan. Vertrek 8.30 uur, opgeven voor dinsdag 6 november 19.00 uur.

Woensdag 21 november: Deze keer hebben we een bijzondere gast uitgenodigd, een man die niet uitgepraat raakt over de natuur, de natuur waar hij vele jaren gewerkt heeft en ook nu nog als vrijwilliger werkzaam is, de heer Frans Kapteins. Hij komt ons laten genieten van de [Kampina](#), een gebied dat bij Frans zeer geliefd is, hij weet enorm veel boeiends te vertellen, met bijzonder mooie beelden van dit schitte-rende natuurgebied, een gebied bestaande uit stuifzand, grote oppervlakten heide, oude weilanden en vennen. Om het feest compleet te maken stroomt ook nog eens de Beerze door dit gebied

en zijn er vele uitbreidingen toegevoegd de laatste jaren. Aanvang 20.00 uur in zaal 2, op de benedenverdieping van de Cammeleur.

23

Zondag 25 november: Autotocht van een halve dag naar de Oude Hondenberg bij Oisterwijk, waar Fia Grootzwagers en John van Meggelen u meenemen voor een wandeling. Beeldbepalend voor de Oude Hondenberg is de Reusel. Deze beek slingert met machtige bochten door het bos en staat in verbinding met het Rietven. Het ven is daarom een 'stroomdalven': een zeldzaam type. In dit ven vallen meteen de drijvende boomstammen op. Hier houden we een oude conserverings-wijze in ere, het zogenaamde 'wateren'. Na 2 jaar wordt het hout er een stuk harder en duurzamer door.

Vertrek 8.30 uur, opgeven voor dinsdag 20 november 19.00 uur.

Zondag 9 december: Autotocht van een halve dag naar de Kampina bij Boxtel, we gaan kijken of we hetgeen we gezien hebben bij de lezing van Frans Kapteins, in levende lijve kunnen aanschouwen. We lopen de zogenaamde Huisvennenroute, dus veel vennen, een gedeelkte zandverstuiving, bos en heide. Mogelijk komen we oog in oog te staan met de paarden die hier voor het onderhoud zorgen, of nog mooier de ree. Hopelijk zitten er veel vogels op de vennen, waar we langs lopen.

Vertrek 8.30 uur, opgeven voor dinsdag 4 december 19.00 uur.

Zaterdag 15 december: Kerstbijeenkomst, bij het drukken van dit Hoefblad was nog niet helemaal bekend wat we deze ochtend voor u in petto hebben, het is het laatste punt op het programma van dit jubile-umjaar, één ding is zeker we zullen dit feestelijk en op een bijzondere manier afsluiten. Wat we gaan doen dat blijft nog even een verrassing, maar houdt beslist deze datum vrij. In het volgend Hoefblad, het win-terblad komen we hier uitgebreid op terug, maar zet de datum alvast in uw agenda. Net als andere jaren, vindt de bijeenkomst plaats in het Cambreurcollege Mgr. Schaepmanlaan 2. Parkeren kunt u voor het gebouw en een fietsenstalling is aanwezig, de ingang is aan de rech -terkant.

Aanvang 10.00 uur tot ongeveer 13.00 uur.

28

OPGEVEN VOOR DEZE EXCURSIES KU NT U BIJ:

Ad en Lenie Leeggangers, Roeloff van Dalemstaat 50,
tel. 0162-313858

En bij:

Marie-José van Gestel, Hubertusstraat 9, (mobiel) 06-10120230

Of via e-mail: mjvangestel.burmanje@home.nl

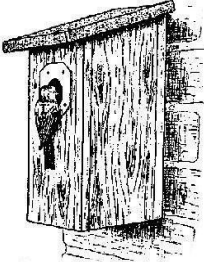
Wie zich via e-mail opgeeft bij Marie-José krijgt altijd een bevestiging toegestuurd. Indien dit niet het geval is, mogelijk door vakantie, dan graag alsnog bellen naar Ad en Lenie.

Leden en niet-leden, die zich eenmaal hebben opgegeven voor één van de tochten van Ken en Geniet, dienen de aan deze tocht verbonden kosten te voldoen. Dit geldt ook als men door omstandigheden niet met deze tocht mee kan gaan, tenzij een ander de plaats van hem/haar overneemt.

MEDEDELINGEN

Als nieuw lid heten we van harte welkom:

Geef eens een NESTKASTJE kado

**inlichtingen en verkoop
Ad Leeggangers
0162-313858**

Kopij voor het volgende Hoefblad kunt u inleveren vóór **1 november** bij het redactieadres: Christ Grootzwagers, Kamilletuin 6, 5103CB te Dongen. Ook is het mogelijk uw kopij via e-mail te versturen, **graag als bijlage verzenden, word bestand, lettertype arial 11 en foto's als jpeg bestand.**

Het e-mail adres is:

hoefblad@kenengeniet.nl

Redactie: Jos van Dongen, Sjef Kerkhofs, Hanny Oerlemans en Christ Grootzwagers

Zoals altijd zijn de tekeningen weer gemaakt door Sjef Kerkhofs.

LANGS OUDE DIJKEN 07-07-2018

Al weken aanhoudend prachtig fietsweer. De voorspellingen zijn gunstig voor komende zaterdag. Onze jaarlijkse Piet in het Groen fietstocht staat weer op het program. Een groep van 21 personen heeft zich aangemeld en verzameld bij vertrekpunt de Salamander. Waar de tocht ons heen leidt is slechts voor een enkeling bekend. Een traditie vanuit het verleden. Ja ja zelfs bij Ken en Geniet met zijn 60 jaar kunnen we met recht trots zijn op tradities en moeten er alles aandoen om die in ere te houden. Even voor onze nieuwkomers ben ik wat uitleg verschuldigd. Deze tocht, vernoemd naar Piet in het Groen een voormalige fietsgids, is een eerbetoon aan hem voor zijn bijzondere bijdrage aan de fietstochten van Ken en Geniet. Bij het oprichten van deze natuurvriendenclub was in het begin, de fiets het vervoermiddel om ergens te komen. Vele tochten werden ondernomen met het meenemen van een knapzak en kan thee. Het vertrek was dikwijls vroeg in de

ochtend om in de loop van de dag weer huiswaarts te keren. Piet was de gids die de weg naar de bestemming op een leuke manier wist in te vullen. Door het vele toeren met zijn bromfiets, door het Brabantse land was elk paadje, maar dan ook elk paadje bij hem bekend. Eens per jaar rond de vakantie periode sprong men uit de ban door een verzorgde tocht te organiseren. Dit was een verrassingstocht. Met het verzorgen van een lunch en het aandoen van een horeca gelegenheid werd de vakantie periode voor toen in geluid. Met aantallen van 60 en meer deelnemers was het een hele organisatie om dat geregeld te krijgen. Alles moest van te voren bekeken en afgesproken worden. Vooral de meerdaagse tochten vergde een goede organisatie. De communicatie stond nog in de kinderschoenen. Een herinnering van mij was het touwtje van Jan Willemen. Kijk zei Jan, en legde het ons geduldig uit. Als je een touwtje op lengte afknijpt gelijk aan de te rijden route met de juiste kaartschaal, dit touwtje vervolgens op de te rijden route van de kaart uitrolt en dan zorgt dat het begin en eind van het touwtje bij elkaar uitkomt dan hoef je afstanden niet allemaal uit te rekenen. Een kaartschaal van 1:100 bij een fietstocht van 60 km is dat een touwtje van 60 cm. De fietsgidsen waren toen al heel vernuftig. Is het je misschien niet geheel duidelijk, misschien is dat de reden dat ze jou nooit als fietsgids hebben gevraagd! Tot heden hebben we de P&G tocht elk jaar nog kunnen organiseren, met dank aan alle mensen die dit moge -lijk maakten.

Allee weer terug naar het heden.

Een prachtige dag met een lichte noordenwind ging het via de Oranje polder, Raamsdonksveer, Geertruidenberg naar ons eerste rustpunt een tehuis voor mensen op leeftijd. Daar kun je in het restaurant, dat tegenwoordig commercieel gerund wordt, als buitenstaanders even aanlanden voor een kop koffie en zelfs meer. Ons opperhoofd gids Rinus,

heeft een speciale antenne waar je goedkoop, een welkom ont-haal en een natje en droogje kunt krijgen. Na dat natje te hebben ge-nuttigd ging de tocht via de Keizersveerbrug naar de oude zeedijk bij Hank. Een monumentje herinnert nog aan de dijk doorbraak in 1953

waarbij enkele mensen zijn verdronken. De dijkverhoging die daar opvolgde, een eenvoudig betonnen muurtje, zal onze verdere tocht verder vergezellen. Onze tweede tussen stop is bij een markant punt op onze route. Een oude keersluis uit

1699. Sinds de voltooiing van de Delta werken heeft het geen functie meer. Verscho-len onder het wegdek van de oude zeedijk net buiten Hank en enkel te betreden via een trapje. Bij hoog water aan de eb en vloed kant ging de sluis automatisch dicht en kon er geen water de polder in vloeien. Omgekeerd bij een te hoge waterstand in de polder kon deze bij eb wegvloeien. Een bijzonder staaltje waterbeheersing. De oplettende fietser zal het info bord niet aan zijn aandacht laten ontsnappen. De voormalige zeedijk blijft voorlopig onze gids tot Nieuwendijk. Intussen hebben we de godsdienstgrens ook gepasseerd. Nu wat minder in de aandacht maar toch niet geheel weg te denken. Een aantal kerkge-nootschappen met hun karakteristieke kerkjes, verscholen achter ge-

wone rijtjeshuizen zijn we reeds gepasseerd. We vervolgen onze weg over de oude rijksweg, ooit door Napoleon aangelegd en verhard als verbindingsweg tussen Breda en Utrecht. Zo verlaten we het centrum met aan de rechterkant nog het [oude stoomgemaal van de Alm](#). Sinds de afsluiting van het Haringvliet heeft het nu geen dienst meer, maar te zien aan de nog bestaande statige gebouwen heeft deze een rol van betekenis gespeeld in de waterhuishouding van het polderland. Met een slingerend weggetje vervolgen we onze tocht naar ons lunchadres in Almkerk. Je raad het al een tehuis..... waar we onze lunch van de kaart kunnen bestellen. Onze ervaring, een geweldige lunch voor een vlijmscherpe prijs. Je moet niet gehaast zijn want de oudjes die nog bediend en verzorgd moesten worden hebben alle tijd. Geluk voor ons dat we niet op een schema rijden, zodat we ons inwendig heerlijk hebben laten verwennen. De wind die zich in de ochtend schuil heeft gehouden laat zich nu voelen. Alleen lachende gezichten want we hebben hem nu mee. Over de dijk en met het water van de Korn aan de

linkerzijde, komen we in Dussen aan. De klompenmakerij een at - tractie voor Dussen en omgeving zijn we reeds gepasseerd. Net voor het kasteel slaan we rechtsaf richting het restaurant de Koppelpaarden waar we de drukke verkeersweg de N 283 oversteken. Hier is

het even opletten maar als beloning de rustige dijk van

de Bergse Maas. Links een betonfabriek die gegroeid is van een achter het huis gemaakte schutting platen tot een niet weg te denken innovatief bedrijf voor betonnen straat elementen. De kaarsrechte dijk volgt. Dit is het gevolg van het uitgegraven van de Bergse Maas begin vorige eeuw. Een omleidingsroute voor de Oude Maas om deze te ontlasten. In de verte zien we de pont al op en neer varen. Aan gekomen wachten we met de groep geduldig tot hij ons overzet. Een groot aantal toerfietsers sluiten zich hierbij aan. Met wat passen

en meten kunnen we tegelijk naar de overkant. De kapitein was in zijn nopjes met zoveel aandacht. Helaas hij moet ons gratis overzetten. Bij het graven van de pseudo-rivier de Bergse Maas hebben de bewoners dit afgedwongen en op de dag van heden is dit nog steeds geldig. Scheeld ons als groep weer 20 euro die we dan maar weer hebben uitgeven in onze laatste stop cafe De Dreef. Vanaf de veerboot het nieuwe land. De oude dijk is hier verwijderd en opnieuw aangelegd verder landinwaarts. Boerderijen staan in de verte als miniatuur huisjes aan de lijn van de horizon. Terpen bouw, modern watermanagement, maar in Friesland was men rond de tijd van Bonifatius hier al mee bekend.

Via Capel en Kaatsheuvel laten we Sprang links liggen en komen we bij ons laatste rustpunt cafe de Dreef. Hier nemen we van een aantal mensen afscheid na eerst de gidsen te bedanken voor de mooie tocht. De rest drinkt en praat zich met sterke verhalen moet in om na het nuttige van een versnapering hun laatste km af te leggen. Rinus Harrie en Kees onze fietsbegeleiders bedankt namens alle deelnemers voor de mooie fietstocht.

Kees van Dongen

Excursie vogelwerkgroep naar de Dintelse Gorzen op 14 juli 2018.

Wanneer we rond 08.00 uur, nadat we een klein uurtje gereden hadden, aankwamen op parkeerplaats ["Natuurpoort Dintelse Gorzen"](#) vlogen de huiszwaluwen ons om de oren. Aan het huis op de dijk

hingen een twaalfstal nestkasten voor de huiszwaluwen en deze waren goed bezet. We keken ook nog even binnen bij de informatiebunker. In dit (onbemande) informatiecentrum, gevestigd in een voormalige bunker, vindt je alle informatie over de West Brabantse Waterlinie. Op grote borden is te lezen over de Brabantse Wal en de historische achtergronden van de Brabantse Waterlinie. Terwijl we richting sluis liepen hoorden we krrrr, krrrr....., krrr, krrr en jawel hoor gelijk al een mooie waarneming die je niet zo makkelijk tegenkomt namelijk een zomertor-

tel. In de mast boven op de dijk zat het rustig te genieten van de ochtendzon.

We liepen de dijk af naar de brug die naar het gebied de Dintelse Gorzen leidt en onderweg zagen we nog groenling, witte kwikstaart en spreeuwen. Op het bruggetje stond namen we op het water een aantal grauwe ganzen, knobbelzwaan, scholeksters, meerkoeten en futen waar. Eenmaal aan de overkant liepen we op een pad met aan beide zijden dicht begroeide gewassen met koningsvaren en daartussen diverse plantensoorten waaronder heemst, koninginnenkruid, agrimonie, oranje havikskruid en gewone hennipnetel. Gelukkig zaten er mensen in de groep die ook van plantensoorten kennis hebben en dit graag delen met ons. Al wandelend hoorden we diverse vogelsoorten maar zagen we ze meestal niet of heel vlug zoals, pimpelmees, koolmees, Turkse tortel, winterkoning, zwartkop, vink, fitis, merel, grote bonte specht en tuinfluiter. Het gebied zag er bijzonder groen uit ondanks de droogte, de waterhuishouding had het hier goed geregeld. Omdat vele bloemen in bloei stonden zagen we ook vele vlinders zoals dagpauwoog, landkaartje, citroenvlinder, oranje en bruine zandoogjes, bonte zandoogjes, icarus blauwtjes, diverse witjes en atalanta's. Het is een unieke natuur door mix van zout en zoet.

De Dintelse Gorzen zijn na de afsluiting van de Philipsdam droog komen te liggen. Eb en vloed verdwenen en in de voormalige hoge schorren en lager gelegen slikken kwam nieuwe, unieke natuur terug. De bodem in het natuurgebied is afwisselend zoet en zout en dit levert veelzijdige begroeiing op. In de lage slikken vind je nog altijd zoutminnende zeekraal en lamsoor. In de vroegere schorren vind je

wilgen, vlier en duinriet. In april levert dit een prachtig kleurenpalet aan natuur op. In juni bloeien duizenden orchideeën.

Niet alleen planten, maar ook vogels voelen zich thuis in de natuur van de Dintelse Gorzen. In het ondiepe water van het natuurgebied zoeken de lepelaar en de spierwitte zilverreiger naar voedsel, terwijl de blauwe kiekendief en de buizerd boven de vlaktes jagen.

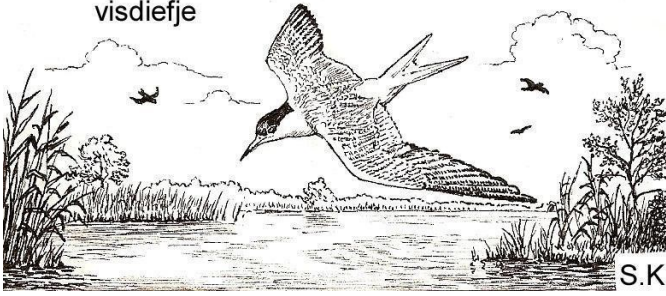
Na een drie kwartier gelopen te hebben kwamen we aan bij vogelkijkhut "De Papagaai". Een ruime hut waar we met elf personen allen een goed uitzicht hadden op het water voor ons. Tijdens de voorbereiding, een paar weken geleden, was het hier een drukte van jewelste nu is het een beetje rustig maar als op commando vloog er gelijk een grote zilverreiger aan die kwam poseren voor ons. Aan de overzijde zagen we ook Kieviten en een groenpootruiter. Ook aan de overzijde vlogen veldleeuweriken en graspiepers op en neer. Een kleine drie kwartier hebben we in deze kijkhut vertoeft en hadden we ook nog lepelaar, tureluur, zilvermeeuw, aalscholver, putters en rietgorzen waargenomen.

We vervolgden onze tocht door het zeer gevarieerde gebied, zo liep je in de koelte onder de bomen en zo wandelde je door het open veld met de vele bloemsoorten en de daarop vliegende vlinders en in het struweel roodborsttapuiten met jongen maar ook vele putters en kneuen.

In het noordelijker gedeelte is ook nog een vogelkijkscherm met uitzicht op het Volkerak, hier zagen we vele grauwe ganzen, grote Canadese Ganzen, wilde eenden, krakeenden, tureluurs, bergeenden, een viertal

visdiefje

S.K.

tenslotte al kwart over tien, dus dik tijd voor een bakske en even uitpuffen want het is toch al behoorlijk heet geworden. Na de koffiepauze liepen we weer door een gevarieerd gebied met dan weer in de

grote zilverreigers, futen, kleine mantelmeeuwen en visdiefjes. Het was daar waar we een korte koffiepauze inlaste, het was

schaduw van de bomen, dan weer langs het water met het verkoelende windje, maar het laatste gedeelte toch weer in de gloeiende zon. We blijven onderweg genieten

van de vele
vo-

gels en als we langs de kreek weer terugliepen naar het bruggetje zagen we wederom grauwe ganzen, meerkoetjes maar ook Schotse hooglanders die lekker van de koelte onder de bomen genoten.

Wat waren we blij toen we het bruggetje weer zagen en wisten dat we aan het einde van de tocht, iets na twaalf uur, op het terras van restaurant Beneden Sas nog van iets verkoelends konden genieten. De een nam koffie met een stukje gebak al

dan niet met slagroom, de ander hield het bij een frisdrank en de ge-nieters onder ons die niet hoefden te rijden genoten van een lekker koud glaasje bier.

Al met al hadden we genoten van het heerlijke weer in een mooi natuurgebied waar we toch weer een kleine vijftig vogelsoorten gezien hebben.

Leo Reijnierse, coördinator VWG Ken en Geniet GORP EN ROOVERT 22-7-2018

Als gids nam ik deze dag een groep Ken en Genieters mee naar de Roovertse Ley, net voorbij Goirle, aan het Gorps Baantje parkeerden we. Het stof daalde langzaam neer, door de extreme droogte zat hier alles onder het zand, dat in grote wolken achter de auto's opstoot. De rododendrons zagen er verschrikkelijk uit, we gingen snel op pad, een stukje het bos door. Bij de beek aangekomen, zag het er alweer wat beter uit, al maakten de planten ook hier een erg droge indruk, maar dat kan niet anders, als er al in maanden geen regen is gevallen. Gelukkig stroomde er door de bedding nog wel wat water, al was dat niet erg veel.

Toch maar even stil gestaan bij de rododendrons, op de ene plek stonden die er nog fier bij, maar op de andere drogere plek liet deze plant zijn bladeren hangen. Normaal voelen deze bladeren leerachtig aan, dat was nu niet het geval, het waren slappen droge blaadjes, hopelijk zullen ze deze droogte overleven.

De beek wordt haast overal omzoomd door varens, een prachtig gezicht. Hier en daar zie je een spoor naar het water lopen, in gewone omstandigheden vind je op die plekken haast altijd sporen, van honden, maar ook van reeën, welke uit de beek drinken, of deze oversteken. Gaat dit ongestoord dan lopen ze door het water, worden ze achterna gezeten, dan springen ze over de beek, zo naar de overkant. Nu was er geen spoor te zien, zelfs de molshopen zijn helemaal veranderd in zandheuveltjes, de mol zelf zit nu dieper, net als zijn prooien, de regenwormen.

De Rovertse Leij is een regenbeek, welke ontstaan is uit de

samenloop
van de Hees

- dijkse
loop en de
Straatloop, iets
te zuiden van
Poppel, net
ten zuiden van
Goirle stroomt
deze samen
met de
Poppelse Leij

en krijgt dan de naam

Nieuwe Leij. De beek mag hier in [Gorp en Rovert](#) vrij meanderen, hier en daar is wel wat aan oeverbescherming gedaan, om te voorkomen

dat het
pad zal
verdwij-
nen,
evenals
bij de
diverse
bruggen,
daar is
met ste-
nen de
wal ver-
sterkt.

Het land-

goed is op dit moment nog particulier beziet, de familie van Puijenbroek, die het toegankelijk heeft gemaakt voor het publiek. Het uitgestrekte landgoed is ongeveer 1200 hectare groot en bestaat uit loof- en naaldbossen. Langzaam wordt het omgevormd tot een zogenaamd gemengd bos. Men probeert langs de beek de situatie terug te brengen zoals die bij aankoop was, hier en daar zien we dan ook dat er beuken aangeplant zijn.

Waar we als natuurliefhebber en als beheerder niet zo blij van worden zijn de binnensluipende exoten, zo staat er de balsemien. Balsemien is indertijd veel uitgezaaid door imkers, de plant wordt veel door bijen bezocht, balsemienthoning is erg geliefd. Alleen heeft de plant zich enorm uitgebreid, woekert en is daardoor haast niet meer te verwijderen. Balsemien verdringt zo de inheemse oeverplanten en als men niet uitkijkt zien we straks niets meer van de beek. In de Eifel zie je de daar stromende beken van de paden al bijna niet meer, daarom wordt er volop ingezet op verwijdering van deze plant.

Even verderop staan we bij een nog groter probleem, de Japanse duizendknoop, ook al een plant welke goed zou zijn voor de bijenstand, maar nog moeilijker in toom te houden. Elk stukje van de plant heeft groeikracht, dus om deze te verwijderen, moet men de plant uitgraven en elk stukje wortel aanpakken. Aan beide zijden van het pad staat het hier in Gorp en Roover, je kunt er al niet meer overheen kijken, want het is een grote plant. Sommige grondeigenaren hebben hem ook aangeplant, juist aan de rand van beken, met name bij bochten, dit om te voorkomen dat de bochten door stroming verder uitslijten en juist dat zorgt voor verspreiding van deze Japanse Duizendknoop. Elk stuk-je van de plant dat in het water terecht komt wordt meegevoerd en komt uiteindelijk aan de kant terecht en begint te groeien.

Al wandelend kwamen we aan bij het jachthuis, met brandtoren, vroeger kon men hier de situatie in de gaten houden en keek men tot voorbij landgoed de Utrecht. Hier zagen we ook dat de Leij een aantal dode armen heeft, welke bij minder wateraanvoer, net als nu, geheel droog vallen, staat er nog wat water in, dan zijn dit ideale broedplaatsen voor

kele leden over meepraten. Als gids heb ik eigenlijk standaard in mijn tas een muggenstift, welke al vele malen dienst heeft gedaan. Tussen de varens zagen we nog een paar gehakkelde aurelia's vliegen, ze bleven jammer genoeg net niet lang genoeg zitten, om ze eens van nabij te bekijken. Toen we buiten het bos aankwamen, zaten we meteen op de betonweg van Poppel naar Hilvarenbeek, de Beekseweg en liepen zomaar de grens over. Bij de brug staat nog een oude grenspaal uit 1843, met aan de ene kant de Nederlandse leeuw en aan de andere kant de Vlaamse. Als gids hoor je dan te weten wat de Nederlandse is natuurlijk, maar ik dacht bij mijn eigen, ik zal het eens aan de groep vragen, tja dan krijg je hele discussies, maar de Nederlandse leeuw heeft een zwaard in zijn poot en de Belgische niet. Och gewoon een leuk weetje, zeker nu grenzen vervagen en er eigenlijk geen grenzen meer zijn, maar dat tussen haakjes. Iets verderop kijken we even binnen bij een kapel, de Rovertkapel is een kapel nabij de Belgische plaats

gehakkelde aurelia

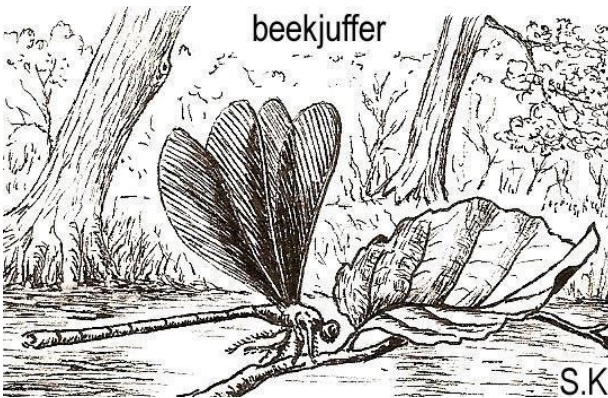
S.K.

Hulsel, Vanaf 1643 tot iets na 1672 bevond zich op de plaats van de kapel een grenskerk voor de bewoners van Hilvarenbeek. Een legende maakt gewag

van een herder, die

met zijn schaapskudde op deze plaats langstrok, waarop de schapen halt hielden en godvruchtig knielden. In de kapel hangt een schilderij van dit voorval, een kaarske voor goed weer hoefden we nu niet op te steken. Net achter de kapel is een uitgebreide rustplaats, met vele banken, voor ons een ideale plek, om even pauze te houden en wat bij te praten.

Een stuk lopen we over de weg, om dan weer het bos in te gaan, door de droogte en warmte is er weinig leven te bekennen. We wandelen langs een paar door rododendrons omgeven vennen. Vroeger werd op deze plekken gejaagd, de rododendrons gaven de jager beschutting, op de vennen zette men lokeenden uit en dan maar wachten op soort

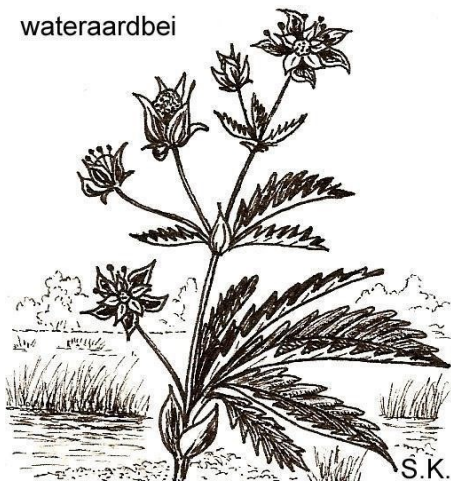

genoten. Voor de jager was dit een gemakkelijke jachtmethode, als een groep eenden neerdaalde in het ven, knalde men erop los en liet de hond de eenden verzamelen. Nu zagen we aan de rand de slangewortel, wateraardbei en waterlelies.

Door het bos heen zien we in de verte een groot rotsblok, daar ligt een monument ter nagedachtenis aan enkele oorlogsslachtoffers, welke op deze plek gefusilleerd werden, allen verzetsstrijders.

We gaan de Sinteldreef op en keren terug bij de Roovertse Leij, we

wateraardbei

steken deze over en gaan langs de andere kant terug, even wordt de rust verstoord door enkele mountainbikers. Een mooie sport dat mountainbiken, alleen gaat het niet goed samen met wandelpaden, iets wat we op steeds meer plaatsen zien en dan zien we ook nog eens steeds meer elektrische mountainbikes, vele wandelpaden hebben er onder te lijden. Het pad langs de beek wordt steeds smaller, het wordt een echte

Ken en Geniet tocht, zo lopen we tussen struiken door, dan weer tussen de hoge varens en een enkele keer tussen de Japanse duizendknopen. Een enkele vlinder laat zich zien en boven de beek zien we beekjuffers, een schitterende libellensoort. Het pad slingert zich door het landschap, soms erg smal, dan weer wat breder, hier en daar wat heuvelachtig, om tenslotte te eindigen bij de Paradijsbrug.

We komen aan bij de auto's, het stof wordt afgeklopt, de schoenen gewisseld en we stappen in, op weg naar de Natuurpoort Roovertsche Leij, daar gaan we naar binnen. Het is er gezellig, we schuiven wat tafels bijeen en bestellen een bakske, sommigen verwennen zich met wat lekkers, de groep praat wat bij over deze natuurtocht, waarna we huiswaarts keren.

Als gids vond ik het weer een mooie en geslaagde tocht, graag tot een volgende keer.

Christ Grootzwagers

ZWERMLAKEN 5-8-2018

Natuurgebied [Kelsdonk/Zwermlaken](#) ligt ten noorden van Etten-Leur. Het is een natuurgebied van Staatsbosbeheer, ongeveer 250 hectare groot. Met een kleine groep gingen we op weg naar Etten, even waren

we de weg kwijt, naar later bleek stonden we met de neus de verkeerde kant op, snel waren we op de goede plek.

Een klein monument en enkele plattegronden, met de geschiedenis van dit gebied. Het monument was een zogenaamde vangkooi, vroeger liepen de koeien hier vrij rond en werden bijeen gedreven in deze kraal. De start van de route ligt in het zandpad Kelsdonk, een zijpad van het Windgat. Auto's en fietsen kunnen geparkeerd worden aan het Windgat nabij de hoek van de Haansberg/Bollendonkseweg. Hier bevindt zich ook De Vangkooi en er is tevens een picknickplek ingericht.

Jos hield een korte inleiding over het gebied, we hadden deze dag geluk, het was eindelijk eens iets koeler en dat was maar goed ook, want de wandeling voerde over voornamelijk open gebied. Kelsdonk is een voormalige waterbergingsboezem van de Mark. Het bestaat uit laag grasland met zogenaamde frikken; smalle stroken bos met daar omheen veel water. Sinds 1300 is dit gebied wat perceels-structuur betreft niet veranderd.

Vrijwilligers van de Stichting Natuur- en Milieu Educatie Etten-Leur zijn de afgelopen periode druk bezig geweest om onder leiding van de eigenaar Staatsbosbeheer een nieuwe wandelroute aan te leggen: Het Laarzenpad. Nou die laarzen hadden we deze keer beslist niet nodig, vele sloten stonden kurkdroog, eigenlijk wel jammer, maar goed deze keer kwam het ons goed uit.

Er is nu een nieuwe 'brede' route uitgezet, met hier en daar extra lussen en ommetjes, binnen en buiten het gebied Kelsdonk/Zwermlaken. De bruggetjes zijn in de zomer van 2016 aangelegd. Ze voerden ons door enkele dichtbegroeide frikken.

In de winter verblijven hier veel eenden en ganzen, terwijl in het voorjaar typische weidevogels als grutto, wulp, kluut en Kievit waarneembaar zijn. Om de vogels goed te kunnen bekijken is een vogelkijkscherm aangelegd. Let op: het gebied is her en der lastig begaanbaar en drassig. Het dragen van laarzen wordt sowieso aanbevolen. Maar

na zo'n lange droge periode kon je nu op pantoffels nog droge voeten houden. Bij een uitzicht over de weiden zagen we maar liefst 4 hazen, welke geen aanstalten maakten om te

vertrek-

ken. Boven de bosjes in de verte vloog een een paar vogels, met de kijker kon je zien dat het hier een bruine kiekendief betrof, hij had zwarte vleugelpunten. Onder normale omstandigheden zou je hier blauwe knoop, dotterbloem, moeraszoutgras en diverse zeggesoorten kunnen zien..In de sloten plantensoorten zoals waterviolier, naaldwaterbies, holpijp en allerlei andere waterplanten, nu echter was het daarvoor te droog. We zagen wel wat koninginnekruid, moeraswederik, wilgenroosjes en Canadese guldenroede. Vlinders lieten zich helaas ook niet veel zien, enkele koolwitjes, icarusblauwtjes en kleine vuurvlindertjes. We liepen langs een droge sloot en al snel viel ons oog op een bijzonder -der diertje, de Amerikaanse rivierkreeft, ik

ging de sloot in, om deze eens nader te bekijken, de rode kleur waren ze kwijt, het enige dat restte was de harde schaal, toch leuk om even te laten zien. In de rand van het weiland hielden we een korte pauze, normaal zou je dit hier niet

kunnen doen, dan zou het daarvoor veel te nat zijn, nu konden we met een gerust hart op de grond gaan zitten.

Gedurende het hele jaar zijn er veel verschillende vogelsoorten te zien, zo vertelde onze gids. In het voorjaar heb je een grote kans om de blauwborst te zien, typisch genoeg is dat in deze periode van het jaar een van

bruine kiekendief

de talrijkste zangvogels in het gebied. Andere voorkomende soorten zijn:

roodborsttapuit, kleine karekiet, rietgors, groenpootruiter, bosruiter, witgat, grutto, kievit, scholekster, kluut, koekoek, bruine kiekendief en lepelaar. Het gehele jaar heb je

kans op een ontmoeting met een ree, roodborst, winterkoning, sperwer, buizerd, torenvalk, grote bonte specht, aalscholver, waterhoen, knobbelzwaan en blauwe reiger. Wij moesten ons tevreden stellen met een enkele ree, heel in de verte.

Toch was de wandeling voor ons de moeite waard, we waren lekker buiten geweest, hadden onze kennis gedeeld en vertelde Jos ons veel wetenswaardigs.

Met de auto reden we terug, maar natuurlijk niet, zonder even een stop te maken, deze keer op het gezellige terras van de Zwarte Molen,

aan de Turrvaart, daar bedankten we ook Jos van Dongen voor de informatieve wandeling.

Chr..Grootzwagers

MET DE VLINDERWERK GROEP NAAR DE ST. PIETERSBERG

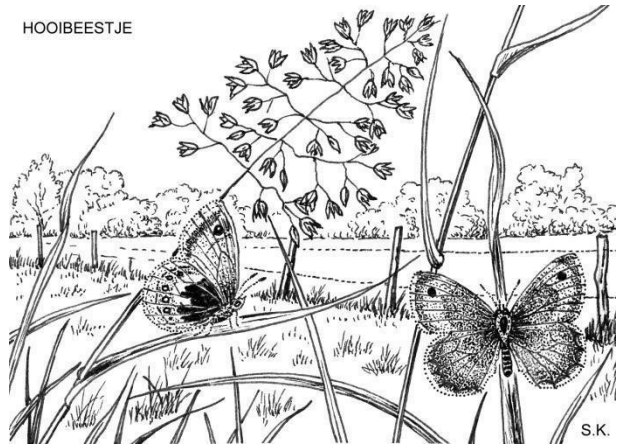

Op 11 augustus gingen we op pad naar Zuid Limburg, met een kleine groep Ken en Genieters, ons doel was het Oog van st. Pieter, dit is de naam van een groot nieuw parkeerterrein bij [Fort st. Pieter](#). Na zo'n lange rit is het heerlijk, om even aan te leggen voor een bakje koffie, tja, en als je dan toch in Zuid Limburg bent, ja dan laat een stuk Limburgse vlaai zich ook wel smaaken.

Maar goed, daar kwamen we niet voor, dus werden de wandelschoenen aangetrokken en begonnen we aan onze dagwandeling, met gelijk een klim naar de bovenkant van het fort, daar genoten we van een erg fraal uitzicht over Maastricht.

De eerste vlinders werden al waargenomen, een icarusblauwtje, enkele -le

hooibeestjes, een klein vuurvindertje en een klein koolwitje. Bij de houtwal keken we naar de diverse vruchtdragende struiken, in het bijzonder naar de sleedoorn, want je weet het maar nooit, er zou zomaar eens een sleedoornpage kunnen zitten, helaas voor ons, dat was nu niet het geval.

Dus liepen we maar verder, turend naar elke bloeiende plant en over de struiken, misschien zou daar iets bijzonders zitten.

Vanaf de westhelling konden we genieten van een mooi uitzicht over het Jekerdal. Op de helling aan de overkant links ligt de Apostelhoeve, de eerste commerciële wijngaard van Nederland met uitstekende witte wijnen. De wijngaarden behoren deels bij de Apostelhoeve en deels bij de Nekummerhoeve, die eveneens een prima wijn biedt. Het plateau en de bovenkant van de westhelling bestaan uit Maaskiezel, een schrale enigszins zure bodem. Hierop groeien onder andere kruiden zoals tijm, ruige weegbree en marjolein en relatief weinig gras. Om de bijzondere, schrale graslanden te behouden, laat Natuurmonumenten Mergellandschapen op het plateau grazen, wordt er gemaaid en voeren ze het maaisel af. Wat lager op de helling ligt de naar beneden gespoelde klei (löss). Daar is de bodem veel vruchtbaarder.

Zo naderden we de mergelgroeve, vroeger werd deze haast overal aan

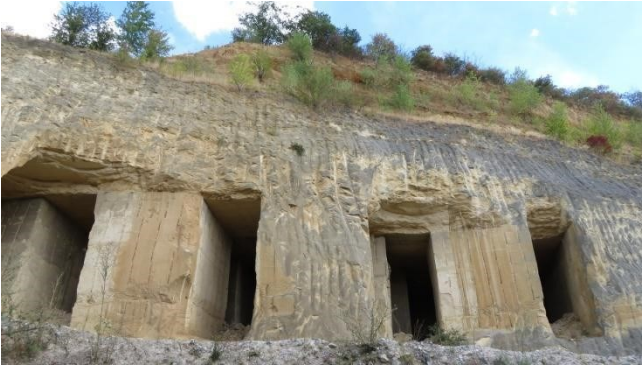
het zicht ontrokken, nu is de groeve in beheer bij Natuurmonumenten en sinds kort toegankelijk. Eerst gingen we een kijkje nemen bij het uitkijkpunt,

Kiekoet, hier keken we uit op de oehoevallei. Met zijn allen hebben we staan turen, maar van de oehoe geen spoor te bekennen, wel zagen we een torenvalk op de kalkzandsteenwand. Verderop vanachter het hek zagen we dezelfde torenvalk vliegen samen met haar partner, een prachtig gezicht.

Weer wat verder kwamen we uit bij een nieuw uitzichtpunt, een platform dat ver boven de groeve uitstak, je kon er de groeve erg goed bekijken, vandaar gingen we naar beneden de die pte in, via de majes-

tueuze trap. Deze trap lijkt wel tegen de wand geplakt te zijn, overal stonden informatieborden, over het ontstaan van de Sint Pietersberg, maar ook over de geschiedenis van de winning van mergel. Vele grote gaten toonden ons waar vroeger de mergelblokken werden uitgezaagd. Bij de mergelwinning zijn vele vondsten gedaan uit het einde van het krijtjijdperk, zo'n 65 tot 75 miljoen jaar geleden, De afdrucken en skeletten van dieren die toen leefden kwamen tevoorschijn.

Onderaan gekomen zag ik een kolibrievlinder, op zoek naar nectar en er vlogen enkele witjes. Er werd extra goed gekeken en ja hoor we ontdekten enkele bijzondere vlinder-

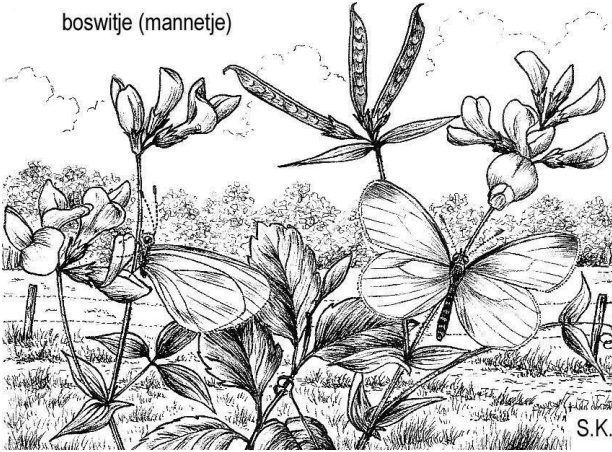
tjes, scheefbloemwitjes, een soort die in Nederland sinds kort voor komt, dus een erg mooie waarneming.

In de wand langs het wandelpad kon je goed verschillende lagen vuursteen zien. Hoe de vuursteen is ontstaan is nog steeds niet helemaal duidelijk. Waarschijnlijk viel de Krijtzee af en toe droog en ontstond er planten -en bomengroei. Ook groeven kreeftachtigen gangen door de bodem. Eeuwen later werd de mergel bedekt door stenen die door de oer-Maas aangevoerd werden uit de Ardennen. Het zure kiezel drong langzaam door de mergel heen en vulde de achtergelaten holtes. Onder in de groeve staat liggen enkele meertjes, één ervan wordt een natuurbad, de andere mogen zich verder ontwikkelen tot natuur. Van bovenaf kon je goed zien dat deze watertjes behoorlijk diep zijn, ze hebben dan een groene kleur, deels door de diepte, maar natuurlijk ook door de weerspiegeling van de lucht.

Bij het voorlopige bezoekerscentrum van Natuurmonumenten staan enkele boswachters, welke wat meer vertellen over de groeve en haar bewoners. Via enkele stellingen gaan we naar ons aanlegadres, Châlet d'n Observant, daar staat een gereserveerde tafel en eten we een hapje, het zag er allemaal voortreffelijk uit en iedereen liet het zich goed smaken.

Langzaam stijgen we via een pad de groeve weer uit, we komen langs de visvijver en daar doen we opnieuw een mooie waarneming. Al snel

boswitje (mannetje)

zitten enkele mensen op hun knieën of liggen op de grond, veroorzaker is een boswitje, een niet alledaagse verschijning, dus dat moest worden vast gelegd, met camera, telefoon of het fotoestel. Een grappig gezicht, zeker voor een buitenstaander, al die

mensen rond zo'n

vlindertje. Via een omhoog slingerend pad komen we bij de Zandhoek, tijdens de laatste ijstijd schoven hier platen bevroren grond en ijs naar beneden en vormden zo het Popelmondedal. Een gebiedje met in het voorjaar vele orchideeën en bijzondere planten en de bezoekers van deze bloemen. Boven-aan zagen we bij de sleedoorstruiken een sleedoorpage, een prachtige vlin-der en behoorlijk zeldzaam, dus ieder-een was in zijn nopjes. Op de wilde marjolein zagen we de gehakkelde au-relia en enkele kleine vuurvlindertjes.

Iets verderop vlogen wat blauwtjes, boomblauwtjes, maar ook icarus -blauwtjes.

Een grote opening in de wand trok de aandacht, dit was de Duivelsgrot, een oude kleinere groeve, een verblijfplaats van vele vleermuizen, maar ook vogels nestelen graag in het voorste gedeelte. Al deze grot-ten zijn door de mens ontstaan, de blokkrekers (mergelwinners) zaag-den hier de mergelstenen uit, waarvan vele woningen gebouwd wer-den. De mergelwinning begon al in de Middeleeuwen en nu in 2018 stopt deze mergelwinning volledig. Aan de linkerkant van ons pad krijgen we opnieuw een fraai uitzicht over het Jekerdal, we zien in de verte kasteel Neercanne, ook dit is volledig gebouwd met mergelsteen. Iets verder de wijngaard van de Apostelhoeve.

Langs het pad ontdekken we nog een wespspin in zijn web, hij had een vlindertje te pakken, maar dat durven we niet te zeggen tegen Fia, die heeft ooit al eens meer een vlinder bevrijd v uit een web, nee deze spin had geluk. Dan lopen we terug naar boven, toch doen we nog een ontdekking, enkele blauwtjes dwarrelen rond, toen wisten we het nog niet zeker, maar thuis gekomen en beelden bekeken en toen zagen we het pas goed, staartblauwtjes. Het staartblauwtje is ook weer erg zeldzaam, het is daarom dat we deze tocht maakten, om deze waarnemingen te doen.

Nog heel even zijn we terug gelopen naar het uitkijkpunt bij de oehogegroeve, zo van je weet maar nooit, maar ook nu helaas geen oehoe te zien.

Zo kwamen we terug bij ons [startpunt bij fort Sint Pieter](#), we hadden een erg leuke dag gehad, met de vlinderwerkgroep, onder leiding van Fia en John, gidsen nogmaals bedankt.

C. Grootzwagers

WEESKINDEREN

Afgelopen juli en augustus vlogen grote donkere nachtvinders gewoon overdag rond. Vooral in Plantloon, een natuurgebied tussen Waalwijk en de Loonse en Drunense Duinen in, zagen we (Christ Grootzwagers en ondergetekende) veel van deze vlinders vliegen. Na een korte vlucht streken ze neer op dikke stammen van eiken en beuken, vaak op een hoogte tussen 50 cm en 2 meter vanaf de grond. Soms konden we al in de vlucht een rode zweem zien en ook als de vlinders nog maar net op de stam waren gaan zitten, was er soms een stukje rozerood op de achtervleugels te zien. Vaak echter werden de voorvleugels, met een grillig patroon van vlekken en lijnen in bruintinten en wat wit, meteen over de achtervleugels heen gevouwen.

Foto's die ik maakte werden thuis bestudeerd en vergeleken met plaatjes in boeken en op internet. Op de website van de Vlinderstichting staan mooie duidelijke foto's. Uiteindelijk kwam ik tot de conclusie dat het hier om karmozijnrode weeskinderen ging. De vlinders vliegen

van begin juli tot half september en zijn gewoonlijk 's nacht actief. Bij zwoel weer echter (wat we afgelopen zomer genoeg gehad hebben) vliegen ze ook overdag rond. De lengte van de voorvleugel is 29 tot 34 mm. Het karmozijnrode weeskind komt vooral op de zandgronden in het binnenland voor in oude eikenbossen en lokaal in de duinen.

Volgens de door mij geraadpleegde boeken is de soort vrij zeldzaam, maar in Plantloon zagen we op onze middagwandeling van zo'n 5 km toch al gauw een dertigtal exemplaren. Volgens de website van de [Vlinderstichting](#) waren 2009 en 2010 ook goede jaren voor deze soort. De waardplant (voedselplant van de rups) van het karmozijnrood weeskind is eik. Het vlindervrouwkje zet haar eitjes af op de waardplant en deze eitjes overwinteren. De rupsen komen in het voorjaar uit de eitjes en leven van april tot en met juni. De jonge rupsen foerageren op de bloemen en bladknoppen van de eik, de oudere rupsen foerageren op de bladeren en verbergen zich overdag in een schorsspleet of op een tak van de waardplant. Aangezien ze er qua kleur uitzien als een eikentakje, zal het niet meevallen om een rups te ontdekken. De verpopping vindt plaats in een cocon tussen de bladeren.

eikenweeskind is wat kleiner en

Er zijn meerdere soorten weeskind; het rood weeskind is in Nederland de meest voorkomende soort, die verspreid over het land in bossen, parken en tuinen vliegt. Vorig jaar hadden we een rood weeskind tegen het raam van ons huis zitten; leuk, want dan kun je ook de onderkant goed bekijken. Verder o.a. het populieren- en het wilgenweeskind, waarvan echter nauwelijks waarnemingen bekend zijn in Nederland. Het

de voorvleugels zijn meer bont zwart-grijs-wit. Dat zijn allemaal soorten met rode achtervleugels, waarover een donkere band loopt en ook met een donkere buitenrand. Het blauw weeskind is de grootste soort met een voorvleugellengte van 41 tot 48 mm. Het zal u niet verbazen dat deze soort geen rode achter-vleugel heeft, maar wel een blauwe band over de verder zwarte achtervleugel. De tekening op de voorvleugels is vrijwel hetzelfde als bij het (karmozijn)rood weeskind, maar de kleur is grijzer. Het blauw weeskind is een trekvlinder, die slechts af en toe in Nederland wordt waargenomen. Ikzelf heb de vlinder ooit mogen aanschouwen tegen

een vakantiewoning in het zuiden van het Pfälzerwald in Duitsland.
Een indrukwekkende verschijning!

Hanny Oerlemans

DIGITALE TOEZENDING VAN HET HOEFBLAD

Ons ledental groeit gestaag, echter veel Hoefbladen moeten nu ook verstuurd worden, dat brengt kosten met zich mee, Vandaar dat we voor degenen die dat willen het Hoefblad in digitale vorm gaan toezenden..

stuur een berichtje naar onze penningmeester, John van Meggelen
email: penningmeester@kenengeniet.nl

LIDMAATSCHAP "KEN EN GENIET":

De CONTRIBUTIE bedraagt voor leden € 17, - per jaar. Bij het aangaan van het lidmaatschap in de loop van het jaar wordt € 1,50 per maand berekend.

Jeugdleden (14-16 jaar), huisgenoten en 65-plussers betalen € 15 - per jaar; bij het aangaan van het lidmaatschap in de loop van het jaar betalen zij € 1,50 per maand.

De minimum donatie voor begunstigers bedraagt € 15, - per jaar, wanneer zij het verenigingstijdschrift wensen te ontvangen.

CONTACTPERSONEN WERKGROEPEN:

Uilenwerkgroep:
uil@kenengeniet.nl

Thieu Verharen
Stevenshof 13, 's Gravenmoer
Tel. 0162-315480

Nestkasten verkoop:

Ad Leeggangers
Roeloff van Dalemstraat 50,
Dongen
Tel. 0162-313858

Vogelwerkgroep:

Nestkastencoördinator
vogel@kenengeniet.nl

Leo Reijnierse
Kard.v.Rossumstraat 52, Dongen
Tel. 0162-316475

Vlinderwerkgroep:

vlinder@kenengeniet.nl

Fia Grootzwagers
Schoolsticht 47
5102GD Dongen tel.0162-517996

Natuurtuin Kandoel:

Peter Verschure
Groenstraat 11a, Dongen
Tel. 0162-313297

ZOMERWINNAAR 2018

Misschien staat volgend Hoefblad wel uw foto op deze plek. Heeft u een leuke, mooie, grappige natuurfoto, stuur hem dan in voor 1 november naar hoefblad@kenengeniet.nl en weet delen is leuk.

J. v. Meggelen

F. Grootzwagers

R. Commandeur

M. J. v. Gestel

C. Grootzwagers